राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्य-1	द्वितीयम्	DSCC-20	**ध्वनिः गुणीभूतव्यङ्ग्यभेदाश्च**		4	64+16
			1. ध्वनेरष्टादश भेदाः, रससूत्रव्याख्यानि च • अविवक्षितवाच्यध्वनिः • विवक्षितान्यपरवाच्यध्वनिः • मम्मटोक्तं रसस्वरूपं रससूत्रस्य व्याख्यानानि च	1		16+04
			2. **रसादिध्वनेरष्टौ भेदाः उदाहरणानि च** • रसध्वनेर्भेद उदाहरणं च • भावध्वनेर्लक्षणमुदाहरणं च • रसाभासभावाभासयोर्लक्षणम् उदाहरणं च • भावशान्तेरुदाहरणम् • भावोदयस्योदाहरणम् • भावसन्धेरुदाहरणम् • भावशबलताया उदाहरणम्	1		16+04
			3. संलक्ष्यक्रमध्वनिः • शब्दशक्त्युद्भवः • अर्थशक्त्युद्भवः • उभयशक्त्युद्भवः	1		16+04
			4. गुणीभूतव्यङ्ग्यम् • गुणीभूतव्यङ्ग्यस्य भेदाः • गुणीभूतव्यङ्ग्यस्योदाहरणानि • ध्वनिगुणीभूतव्यङ्ग्यसङ्करः	1		16+04
			उद्देश्यम्- ध्वनेः गुणीभूतव्यङ्ग्यस्य च सभेदोदाहरणं बोधनम्। **परिणामाः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1. ध्वनेः गुणीभूतव्यङ्ग्यस्य च ज्ञानं प्राप्स्यन्ति। 2. रसादिविषये विस्तृतम् अवगमनं प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः-** काव्यप्रकाशः(4,5उल्लासयोः निर्धारितांशः), मम्मटः, भट्टवामनाचार्यः, (झलकीकरः), परिमल- पब्लिकेशनम्, दिल्ली, 2008 **सहायकग्रन्थाः-**1.संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, डा-सुशीलकुमार डे, श्रीमायाराम शर्मा,			

			सुशीलकुमार डे, श्रीमायाराम शर्मा, बिहार हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, पटना, 1988 2. भारतीय काव्यशास्त्र के प्रतिनिधि सिद्धान्त, डा-राजवंश सहाय हीरा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी 1967 3.संस्कृतवाङ्मय का बृहद् इतिहास (काव्यशास्त्रखण्ड), बलदेवउपाध्याय, उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थान, लखनऊ। **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।				

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्यः-1	द्वितीयम्	DSCC-21	**व्यञ्जकमुखेन ध्वनेः भेदः रसादीनां प्राधान्यं काव्यसंवादश्च**		4	64+16
			1. व्यञ्जकादिमुखेन ध्वनिनिरूपणम्- • वर्णपदवाक्यादीनां व्यञ्जकत्वम् • वर्णपदवाक्यादिव्यिञ्जकत्वस्योदाहरणानि • गुणानाश्रित्य संघटनायाः रसव्यञ्जक्तम् • रसव्यञ्जकत्वस्योदाहरणानि	1		16+04
			2. रसविरोधपरिहाराः- • रसविरोधः • रसविरोधपरिहारः • पदप्रकाशता • वाक्यप्रकाशता • स्वतःसम्भवी • गुणीभूतव्यङ्ग्यस्य ध्वनेः च संसृष्टिः	1		16+04
			3. ध्वनिकाव्ये नवत्वम्- • अर्थान्तरसङ्क्रमिताश्रयेण नवत्वम् • अत्यन्ततिरस्कृताश्रयेण नवत्वम् • विवक्षितान्यपरत्वाश्रयेण नवत्वम् • रामायणे मुख्यरसः • महाभारते मुख्यरसः	1		16+04
			4. संवादः- • संवादस्य अन्यसदृशता • संवादस्य प्रकाराः • बिम्बप्रतिबिम्बवत् सादृश्यम् • आलेख्याकारवत् सादृश्यम् • तुल्यदेहिवत् सादृश्यम् • सत्काव्यतत्त्वनयवर्त्म	1		16+04
			उद्देश्यम्:- व्यञ्जकाश्रितध्वनिभेदादीनां बोधनम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1.रसादीनां प्राधान्यज्ञानम्, 2.रसविरोधपरिहारज्ञानम्, 3.ध्वनिकाव्यस्य नवत्वज्ञानम्, 4.संवादस्यान्यसादृश्यविवेकज्ञानं च प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः-** आनन्दवर्धनस्य ध्वन्यालोकः(3,4 उद्योतयोः निर्धारितांशः) **सहायकग्रन्थः-** 1.काव्यात्ममीमांसा, डा.श्रीजयमन्तमिश्र, चौखम्बा			

			बिहार हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, पटना, 1988 2. भारतीय काव्यशास्त्र के प्रतिनिधि सिद्धान्त, डा-राजवंश सहाय हीरा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी 1967 3.संस्कृतवाङ्मय का बृहद् इतिहास (काव्यशास्त्रखण्ड), बलदेवउपाध्याय, उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थान, लखनऊ। **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।				

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्य-1	द्वितीयम्	**DSCC -22**	**भावध्वनिः**		4	64+16
			१. भावध्वनिलक्षणम् • भावध्वनिलक्षणपरिष्कारः • हर्षः, स्मृतिः, व्रीडा, मोहः,धृतिः इति भावानां विचारः। • शङ्का, ग्लानिः, दैन्यम्, चिन्ता, मदः इति भावानां विचारः। • श्रमः, गर्वः, निद्रा, मतिः,व्याधिः इति भावानां विचारः।	1		16+04
			२. त्रासादयो भावाः • त्रासः, सुप्तम्, विबोधः, अमर्षः, अवहित्थम् इति भावानां विचारः। • उग्रता, उन्मादः, मरणम्, वितर्कः, विषादः इति भावानां विचारः। • औत्सुक्यम्, आवेगः, जडता, आलस्यम्, असूया इति भावानां विचारः। • अपस्मारः, चपलता, निर्वेदः, देवादिविषया रतिः इति भावानां विचारः, भावानां संख्यानियमः ।	1		16+04
			३. रसाभासभावाभासादिविचारः • रसाभासविचारः • 'व्यानम्राश्चलिताश्चैव' इत्यादिपद्ये रसरसाभासयोः विचारः। • भावाभासविचारः • भावशान्तिः भावोदयश्च ।	1		16+04
			४. भावसन्ध्यादिविचारः • भावसन्धिः, भावशबलता • भावशान्त्यादौ भावस्य प्राधान्यविचारः • भावध्वनीनां चमत्कारवैलक्षण्यम् • रसादीनां संलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यत्वविचारः	1		16+04
			उद्देश्यम्:- भावध्वनेः सभेदोदाहरणं ज्ञापनम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1. भावादीनां प्रयोगं ज्ञास्यन्ति। 2. रसाभासादीनं परिज्ञानं प्राप्स्यन्ति। 3. रसादीनां प्रयोगान् च ज्ञास्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः-** रसगङ्गाधरः प्रथमाननम् ('अथ किं भावत्वम्'			

			विद्याभवन, वाराणसी, 2005 2. संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, पी.वी-काणे, डा.ईश्वरचन्द्रशास्त्री, मोतीलालबनारसीदास, दिल्ली, 2007 3. संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, डा-सुशीलकुमार डे, श्रीमायाराम शर्मा, बिहार हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, पटना, 1988 4.भारतीय काव्यशास्त्र के प्रतिनिधि सिद्धान्त, डा-राजवंश सहाय हीरा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी 1967. **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

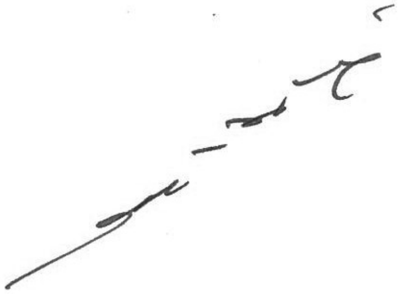

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट	क्रेडिट	होरा
आचार्यः-1	द्वितीयम्	**DSCC-23**	औचित्यसिद्धान्तः काव्यशास्त्रसङ्ग्रहश्च		4	64+16
			1. **औचित्यसिद्धान्तपरम्परा** • औचित्यस्य महत्त्वम् • औचित्यस्य लक्षणम् • क्षेमेन्द्रस्य कवित्वं प्रागल्भ्यं च • औचित्यविचारचर्चायाः साङ्गत्यम्	1		16+04
			2. **औचित्यस्य प्रकाराः** • कालौचित्यम् • देशौचित्यम् • प्रतिभौचित्यम् • स्वभावौचित्यम् • औचित्यस्योदाहरणानि	1		16+04
			3. **शास्त्रसङ्ग्रहः शास्त्रनिर्देशश्च** • शास्त्रसङ्ग्रहः • शास्त्रनिर्देशः • काव्यविद्या • कविरहस्यम् • शास्त्रं काव्यं च • इतिहासगतिः • उपविद्याः, कलाः	1		16+04
			4. **काव्यपुरुषोत्पत्तिः शिष्यप्रतिभा च** • काव्यपुरुषः • छन्दोमुद्रा देवी • औड्रमागधी प्रवृत्तिः • बुद्धिमतः प्रतिपत्तिः • कथापुरुषव्यवहारः • कारयित्री प्रतिभा • भावयित्री प्रतिभा	1		16+04
			उद्देश्यम्:- काव्ये औचित्यसिद्धान्तस्य प्रत्यभिज्ञापनम्। **परिणाम:-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1,औचित्यस्य महत्वज्ञानम्, 2.औचित्यविचारचर्चायाः साङ्गत्यपरिज्ञानम्,			

			इत्यतः आरभ्य प्रथमानन्तं यावत्) **सहायकग्रन्था:-** 1.काव्यात्ममीमांसा, डा.श्रीजयमन्तमिश्र, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, 2005 संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, पी.वी-काणे, डा.ईश्वरचन्द्रशास्त्री, मोतीलालबनारसीदास, दिल्ली, 2007 2.संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, डा-सुशीलकुमार डे, श्रीमायाराम शर्मा, बिहार हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, पटना, 1988 3.भारतीय काव्यशास्त्र के प्रतिनिधि सिद्धान्त, डा-राजवंश सहाय हीरा, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी 1967 4.संस्कृतवाङ्मय का बृहद् इतिहास (काव्यशास्त्रखण्ड), बलदेवउपाध्याय, उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थान, लखनऊ। **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः**-1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघुत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।				